

Nr 146.

Av herr **Larsson** i Dala, om bildande av en lånefond till understöd av anläggningar för gödselvård m. m.

Bristande dikning och bristande gödsling äro tvenne av de största hindren för det svenska jordbrukets utveckling.

Genom särskilda anslag har riksdagen visat sig uppskatta betydelsen av en rationell avdiknings genomförande å dikningsbehövande jordar. För detta ändamål kan ju anslag erhållas från allmänna avdikningsanslaget och norrländska avdikningsanslaget.

Visserligen har även staten indirekt och i någon mån främjat det svenska jordbrukets gödselvård genom statsanslag till småbrukspremiering och premielån. Men något *direkt* och *kraftigt* ekonomiskt bistånd för genomförande av rationell gödselvård å alla svenska jordbruk har svenska staten ännu icke givit.

Enligt föreliggande beräkningar förlorar emellertid vårt land årligen flera tiotal millioner kronor genom den gödsel förstöring, som råder å flertalet svenska jordbruk. Uppgifterna om den årliga förlustens storlek variera mellan 30—80 millioner kronor. Jag har i samband med hundratals föreläsningsresor i vårt land ägnat denna fråga en grundlig uppmärksamhet, och min övertygelse är, att sanningen ligger närmast det sistnämnda oerhörda förlustbeloppet.

I varje fall är det ett oförnekligt faktum, att den rådande gödsel förstöringen å hundratusental svenska jordbruk håller vårt lands jordbruk nere och förorsakar vårt land en årsförlust av flera tiotal millioner kronor.

En av den svenska statens största och viktigaste uppgifter vidkommande vårt lands inre näringspolitik måste därför vara att genom ekonomiskt bistånd och, om så kräves, genom lagstiftning i frågan utrota den fördärvande och jordbruksneddragande gödsel förstöringen från våra landmännen och i det stället arbeta fram en rationell gödselvård å alla svenska jordbruk, på det att vårt svenska jordbruk än en gång måtte bliva ej blott till namnet, utan ock till gagnet vårt lands modernäring.

Främst av allt borde sålunda staten genomföra rationella gödselvärdståtgärder (ogenomsläppliga bågolv och urinrännor i samtliga djurstallar, uppförande av gödselreservoar eller gödselhus, urinbrunn eller gödselvattenbrunn) å *alla* kronoegendomar och göra detta så snart som någonsin möjligt. Kostnaden härför skulle givetvis gäldas av staten, men arrendatorn av respektive kronoegendom skulle underhålla de ifrågasvarande anläggningarna och betala ränta å deras anläggningskostnad efter vanlig räntesats.

Häri genom skulle båda parterna vinna: kronoegendomarna skulle år efter år komma i högre växtkraft och sålunda successivt stiga i värde och arrandatorerna skulle genom de ifrågasvarande anläggningarna vinna ett skördestegringsvärde, som vore ferdubbelt större än anläggningarnas ringa underhålls- och räntekostnader.

Mig synes det emellertid både önskvärt och nödvändigt, att en lagstiftning gives för rationell gödselvård å alla svenska jordbruk. Denna lagstiftning skulle icke träda i kraft förrän t. ex. 15 å 20 år efter lagstiftningens utfärdande, och under denna långa tid skulle genom statens kraftiga ekonomiska bistånd rationella gödselvärdsanläggningar kunna genomföras å alla behövande jordbruk, där dylika anläggningar icke redan äro gjorda.

Statens kraftiga ekonomiska bistånd skulle lämpligast givas i form av räntefria amorteringslån, motsvarande dem, som beviljats av vissa hushållningssällskap, fastän givetvis hushållningssällskapens ekonomiska resurser äro allt för små, för att de skulle kunna giva, vad som för denna stora sak kräves.

Sverige har ungefär $3\frac{3}{4}$ millioner hektar åker och annan odlad jord. Kostnaden för här ifrågasatta gödselvärdsanläggningar kan beräknas till ungefär 10—40 kronor per hektar åker. Nu finnes ju emellertid rationell gödselvård på några tusental jordbruk och säkerligen skulle en del jordbrukare, som hava en god ekonomi, icke för denna sak anlita statens ekonomiska bistånd, vilket däremot skulle villigt och tacksamt anlitas av de i ekonomiskt hänseende mer eller mindre resurssvaga jordbrukare.

Enligt en beräkning, som visserligen är och måste vara mycket app-

roximativ, skulle för nämnda frågas tillfredsställande lösning erfordras en statens utlåning av sammanlagt 75 à 100 millioner kronor (säkerligen ej överstigande sistnämnda belopp), och borde lämpligen utlånas 5 millioner kronor varje år för detta ändamål och utlåningen fortgå under 15 à 20 år, tills det stora målet vore vunnet. Om dessa lån vore räntefria 5-års-amorteringslån och första amorteringen erlades 2 år efter lånets beviljande (såsom förhållandet är med motsvarande lån från vissa hushållningssällskap), så skulle ränteförlusten (= statens reella bidrag för ändamålet) bliva, efter beräknad $4\frac{1}{2}$ % ränta, 900,000 kronor i medeltal per år under de 15, respektive högst 20 år, som ifrågavarande utlåning skulle fortgå med ett utlåningsbelopp av 5 millioner kronor per år. Genom statens reella bidrag av i medeltal under 15 à 20 år ungefär 900,000 kronor per år (= knappast 0,3 % av budgeten) skulle vi i Sverige kunna fullständigt tilltäppa nuvarande förfärliga förlustkälla, om upptill 80 millioner kronor per år och den nämnda statsutgiften skulle genom verkningar och återverkningar visa sig så fruktbringande, som näppeligen någon annan statsutgift någonsin varit.

En av Europas mest kända män uttalade för snart ett halvsekel sedan den stora och sanna satsen, att »från jordbrukets framåtskridande eller tillbakagående daterar sig rikens blomstring eller förfall».

Men utan en rationell gödselvård på varje gård, större som mindre, skall Sveriges jordbruk aldrig bliva vad det kan bliva i fråga om utveckling och framåtskridande, och jag får därför, under förhoppning om tillbörlig kontinuitet i fråga om första delen av mitt äskande, härmed hemställa,

att riksdagen måtte för år 1915 avsätta en fond av 5 millioner kronor att utgå som räntefria lån i och för rationella gödselvårdsanläggningar å behövande jordbruk;

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av bestämmelser för lån ur ifrågavarande lånefond;

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om genomförande av rationella gödselvårdsanläggningar snarast möjligt å *alla* kronoegendomar och enligt i denna motion givna grunddrag angående dessas kostnad, underhåll och ränta;

Motioner i Andra kammaren Nr 146.

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av förslag till lagstiftning mot gödsel förstoring och för främjande av rationell gödselvård.

Stockholm den 29 maj 1914.

Nils Larsson,
Dala.
